

С Т А Н О В И Щ Е

НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ОТНОСНО: Предложение на Министерския съвет на Република България до Конституционния съд за тълкуване на чл.119, ал.1 и чл.126, ал.1 от Конституцията на Република България.

С предложението си Министерския съвет на Република България иска да се издаде тълкувателно решение от Конституционния съд по въпроса задължително ли е съществуването на Военна колегия при Върховния касационен съд и съответно по силата на чл.124 , ал.1 от Конституцията на РБ, на военни прокурори при Главна прокуратура.

I. В исторически и сравнително правен аспект Търновската Конституция от 1879 година създава основните държавни институции в княжеството. Съгласно основните ѝ положения военното правосъдие е особено, създадено за удовлетворяване на нуждите на войската, за да може да изпълнява своето предназначение с оглед на особеностите на организация, особеностите на военния бит, военната дисциплина и установения в нея правен ред. Правилата за военното правосъдие са инкорпорирани в отделни закони. Съгласно тях са обособени:

- полкови съдилища;
- военни съдилища и
- Върховен военно-касационен съд със съответните военни прокуратури и Главен военен прокурор.

Полковите и военните съдилища са раглеждали делата по същество, а Върховният касационен съд е наблюдавал спазването на закона и еднаквото му прилагане.

По този начин системата е действувала до 1949 година, когато са обнародвани новите военно-наказателни и съдебни закони и са били обособени военни съдилища и Военна колегия към Върховния съд, респ. военни прокуратури и Прокуратура на въоръжените сили към Главна прокуратура на РБ.

Във Военно-съдебния закон /обнародван в Д.в. бр.180/06.08.1949 год./ е създаден отдел V "Съдоустройство, подсъдност и съдопроизводство при военно положение и във военно време".

Законовите разпоредби за отдел V не са били отменени с извършените промени на НПК /Д.в. брой 11/1952 год., параграф 13 от преходните и

заклучителни разпоредби/, както и с измененията от 1974 година /влязъл в сила от 01.03.1975 година/.

В този смисъл законодателят е бил последователен в разсъжденията си относно нуждите на обществото от съществуването на военно-правораздавателните структури при наличието на 119-годишна традиция. Тази традиция е запазена за нуждите на Въоръжените сили в правораздавателните системи на страните членки на НАТО : Италия, Турция, Испания и Португалия, а от кандидатките за членки на НАТО - Полша, Словения, Румъния, Чехия, Унгария и Прибалтийските Републики.

II. Съгласно чл.119 ал.1 от Конституцията на РБ, приета от Великото народно събрание и обнародвана в Д.в. бр.56/13.07.1991 год. Правораздаването в страната се осъществява от Върховния касационен съд, Върховния административен съд, апелативни, окръжни, военни и районни съдилища. В тази разпоредба на Конституцията не са предвидени други военно-съдебни институции, освен военните съдилища.

Тълкувайки този текст би трябвало да се приеме, че освен тези изрично изброени "военни съдилища", не са задължителни други такива - равнопоставени или висшестоящи военно-правораздавателни институции.

Конституцията е изброила съдилищата не в абсолютно йерархичен ред. Върховният касационен съд и Върховният административен съд не се намират в йерархическа зависимост и са напълно независими един от друг. В ал.2 на чл.119 е предвидена възможност за създаване със закон на специализирани съдилища, които са извън изброените в ал.1. В този ред на аргументи не може да се приеме, че Конституцията е определила на военните съдилища статут на окръжни съдилища или районни такива, или че се касае за съдилища само от един йерархически ред. Понятието военни съдилища е родово и е съпоставено с други съдилища по отношение на компетентността им с оглед субекта на деянието. То обхваща както първоинстанционните военни съдилища, така и висшестоящите такива - въззивни и касационни.

Конституцията като е предвидила съществуването на военни съдилища -чл.119 ал.1, наред с общи съдилища, е вложила особено съдържание с оглед на специализираната материя разследвана и контролирана от военна прокуратура и решавана от военни съдилища относно военната служба и въпросите, свързани с отбраната на страната и националната сигурност в мирно и военно време.

Предвиденото родово понятие "военни съдилища" съотнесено с изискването за триинстанционност в съдебната система, в този смисъл предполага съществуването на съответната въззивна и касационна структура, каквито са : Военно-апелативния съд и Военната колегия при Върховния касационен съд, съответно Военно-апелативната прокуратура и Прокуратурата на въоръжените сили при Главна прокуратура на Република България.